

*Plan for overgang
mellom barnehage og skole for
steinerskolen i Ås*

Steinerpedagogikken har sitt utgangspunkt i Rudolf Steiners pedagogiske impuls og antroposofiens verdigrunnlag og menneskesyn. Ved å sette denne idehistoriske forankring i samspill med dagens forskning og vitenskapssyn, skapes grunnlaget for det som defineres som steinerpedagogikk i dag.

Da reform 97 innførte skolestart for 6 åringene, ba steinerskolene om å få et eget opplegg for sine førsteklassinger, ettersom det å innføre skole for 6- åringer brøt med de pedagogiske grunntankene i steinerpedagogikken. Første klasse på steinerskolen er derfor et eget tilbud der man arbeider med barnehagepedagogikk samtidig som man er tilknyttet en skole, med en egen læreplan i bunn.

Det skal være en myk overgang fra barnehage til skole.

*Å lære å være menneske i verden
Vi skal lære barnet å spille på sitt fysiske instrument,
så det kan stemme inn livets toner i harmoni med seg selv.
Vi skal lære barnet å plukke stjerner fra himmelen,
så det kan danse i tillit, med fantasi og med undring gjennom livets dans.
Vi skal lære barnet å forbinde seg med seg selv og verden.
Vi skal lære barnet at tanken er fri,
Så det selv kan øse ut av universets kunnskapsbrønn.
Vi skal se barnet med kjærlighetens hjertekraft
Så det kan lære å elske verden.*

Av Bjørg Lobben Røed

Hva sier lovverket om samarbeidet mellom barnehage og skole?

Fra 1. august 2018 er både barnehage og skole, etter lov, pliktige til å samarbeide om å gi barna en trygg og god overgang fra barnehage til skole. Plikten skal bidra til å sikre at alle barnehager, både kommunale og ikke-kommunale, inngår i et samarbeid med skolen om barns overgang fra barnehage til skole. Overgang fra barnehage til skole handler om å skape sammenheng og flyt i læringsløpet. "For å kunne ta hensyn til og forberede barna på deres fremtid må barnehagen ha kunnskap om hva barna faktisk vil møte i skolen. For å kunne ta

hensyn til barnas fortid må skolen ha kunnskap om barns tidligere erfaringer fra barnehagen." (Brostrøm, referert i tidsskriftet Nordisk barnehageforskning, 2014 :20). Når skolen bygger videre på erfaringer, kunnskap og læringspotensial barna har med seg fra barnehagen, skapes det sammenheng og kontinuitet mellom barnehage og skole. Arbeidet med overgangen krever en god plan og en systematikk i det pedagogiske innholdet (Lillejord mfl., 2015).

Samarbeidet er omtalt i lov og forskrift både i *Barnehageloven* og i *Opplæringslova*.

Barnehagelovens §2a:

"Barnehagen skal samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole og fritidsordning, jf. opplæringslova § 13-5 og friskolelova § 5-5. Samarbeidet skal bidra til at barna får en trygg og god overgang"

Opplæringslova § 13-5:

"Skolen skal samarbeide med barnehagen om barna sin overgang frå barnehage til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får ein trygg og god overgang.

Skoleeigaren har hovudansvaret for samarbeidet og skal utarbeide ein plan for overgangen frå barnehage til skole og skolefritidsordning."

Suksesskriterier i arbeidet med sammenheng barnehage og skole

- Barnehagetiden avsluttes på en god måte og skolen og skolefritidsordningen forbereder seg på å ta imot barnet.
- Barnet blir kjent med skolen i god tid før første skoledag.
- Foreldre godkjenner informasjonsoverføring fra barnehage til skole og har muligheter for aktiv medvirkning i denne.
- Lærere i barnehage og skole har felles møteplasser for forventnings avklaringer, kompetanseutvikling og felles planlegging.

Barnehage- og skoleeier har det overordnede ansvaret for å legge til rette for samarbeid.

Tidlig innsats

Tidlig innsats gir positive læringseffekter som ikke nødvendigvis kan kompenseres for senere i barndommen. Barn og unge i barnehage og skole skal få nødvendig hjelp og støtte så snart de møter utfordringer med faglig, sosial og språklig læring eller andre utfordringer i læringsmiljøet. Denne formen for tidlig innsats skal iverksettes både i barnehagen og grunnskolen, og den er særlig viktig tidlig i utdanningsløpet. Det innebærer at den enkelte skole og barnehage har et system for det generelle arbeidet og for når og hvordan denne innsatsen skal iverksettes. Tidlig innsats skal være målrettet og direkte knyttet til de læringsmessige utfordringer barn og unge har.

Selv om vi kjenner til at barn har et stort læringspotensial tidlig i opplæringsløpet – i barnehage og de tidlige barneskoleårene – må vi være klar over at barn er mer mottakelig for visse former for læring på ulike alderstrinn. De yngste barna lærer best når aktivitetene stimulerer deres fantasi og forestillingsevne og oppleves som meningsfulle. Det er en stor fordel for barns motivasjon at læringsaktivitetene åpner for egen initierte tiltak, det vil si at barna får foreslå, eksperimentere, prøve ut ting og se resultatene av aktivitetene.

Trygg skolestart - plan for overgangen mellom barnehage og skole

Mål:

- Sikre at barnet får en god skolestart – at skolen møter barnet ved å ha kjennskap til den enkelte.
- Gi barnet den trygghet og omsorg som er nødvendig i forhold til å skulle flytte over fra barnehage til skole.
- Sikre at nødvendig informasjon blir overbrakt fra barnehage til skole.
- Sikre at foreldre tidlig får etablert kontakt med skolen og får nødvendig informasjon. Trygge foreldre gir trygge barn.

Årshjul for informasjon overgang mellom barnehage og skole

Tid	Aktivitet	For hvem	Ansvarlig
Hele året	Skolen skal bidra med sitt for å ha et godt samarbeid med Ås kommune og alle barnehagen i kommunen som ønsker et samarbeid med oss.	Alle ansatte	Ansatte/sfo/skole/bhg
Hele året	<i>Skolen tar imot besøk i skolehagen fra barnehager som ønsker et nært samarbeid med oss</i>	Alle barna	skolen
	Ønskelig med et samarbeid med kommune i forhold til overgang fra kommunens barnehager og til vår skole	Ledere i	Skolen/kommunen/barnehager
September	Lørdag 19.09.2020 har skolen et høstmarked fra 12-14.00 og en del av høstmarkedet blir informasjon om skolens pedagogiske opplegg rundt 1.klasse	Foreldre	Daglig leder og andre lærere som er involvert med 1.klasse.
Desember	Søknadsfrist for 1.klasse er 01.12.2020	Foreldre	Daglig leder og Ped leder
Desember	Foreldremøte 08.12.2020 klokken 18.00, for foreldre som søker sine barn inn til skolen 2021 i 1.klassinger	Foreldre	Daglig leder og lærer som jobber med og rundt 1.klassingene
Januar	Bekreftelse på plass i 1.klasse fra høsten 2021	Foreldre/barna	Daglig leder og skolens sekretær
April	Foreldremøte 13.04.2021 klokken 18.00 Tema: Overgang fra barnehage til skole	Foreldre	Daglig leder og lærere i 1.klasse
Juni	Innskriving av 1.klasse 02.06.2021, klokken 17.00 i eurytmisalen	Elevene og foreldrene	Skolen sender invitasjon
Mars, April, Mai og Juni	Besøksdager i mars, april, mai og juni: Skolestarterne besøker skolen. Bli kjent med bygninger, rom, SFO, skolehagen og uteområdet.	Alle barna	Skolen sender invitasjon
April/Mai	Kontakt/overgangsmøte mellom barnehage og skole. Informasjon, dokumentasjon. (husk samtykke fra foreldre)	Ansatte	Skolen innkaller
Mai	Stormøte for overgangen bhg/skole/sfo. Erfaringer/refleksjon.	Ansatte	Barnehageforvaltningen, Skolekontoret, Barnehagesjef/skolesjef.

Steinerbarnehagenes lokale rammeplan

Denne planen fungerer som et tillegg til rammeplanen, og sier noe om hvilke fokusområder som skal være felles for Steinerbarnehagen, når det gjelder det siste året i barnehagen.

Steinerskolene i Norge har dispensasjon til å videreføre barnehagepedagogikk i 1.klasse – slik vil 5-åringen kjenne seg igjen i den rytmiske oppbyggingen av skoledagen, med praktiske gjøremål, håndverk, frilek, eventyr og ringlek med vers, rim, regler og sang.

Vi mener at førskolepedagogikken ivaretar femåringen på en måte som gjør barnet mest mulig rustet for overgang til skolen - Barna har fire besøk på skolen i løpet av våren – der de blir kjent med 1.klasselærer.

LÆRING

*Barnet
Dypt begravet i oss alle ligger barnet
Der er vårt vesens kjerne gjemt
Barnets undring, tillit og hengivenhet har vi glemt
Verden er ei lenger slik som barnets vesen vil
Det å bare være til*

Av Bjørg Lobben Røed

OVERGANGSOBJEKTER

Steinerbarnehagen og 1. klasse på steinerskolen har den samme rammen for pedagogikken, og metodikken vil derfor være lik i barnehagen og skolen. Strukturen, rytmen og omgivelsene barna kommer inn i på skolen vil derfor være lik, men innholdet kan variere. I første klasse har barna eventyr, ring, maling og feirer mange av de samme årtidsfestene som vi gjør i barnehagen, men på en ny måte. Vi ønsker å beholde en pedagogisk frihet for hver enkelt lærer, og vil ikke å binde oss til faste eventyr, leker eller lignende. Hvert år er gruppen forskjellig og læreren skal stå fri til å velge eventyr som passer nettopp denne barnegruppen.

INNHALDET I BEGYNNEROPPLÆRINGEN

Veien videre i steinerskolen

I Steinerskolen har vi hele tiden hatt en myk overgang fra barnehage til skole.

Leken er 1. klassingens viktigste inngangsport til ny kunnskap om verden og seg selv, til selvstendighet og kommunikasjon, nye praktiske og motoriske ferdigheter og ikke minst til sosiale spilleregler, verdier og etikk. Dette året får barna mulighet til å gjøre seg ferdig med småbarnsalderen ut fra deres naturlige ønske om å erobre og mestre verden, først og fremst med kroppen.

Barna lærer praktisk tenkning gjennom å delta sammen med, og etterligne, de voksne i praktiske arbeidsprosesser. Gjennom gjentatte, varierte og nære sanseinntrykk får barna oppdage de elementære naturlovene og opparbeide tillit til egen observasjonsevne. All språklig og matematisk begrepsutvidelse skjer gjennom praktiske aktiviteter.

Målet for 1. klasse er å skape gode relasjoner i barnegruppen. Barna må føle trygghet og ha rom for å kunne være seg selv. Det ligger til grunn for læring. Dette får de gjennom frilek. I tillegg til frileken har elevene rytmeleker, sang, samtale, sløyd, håndarbeid, maling, eventyr og turdager. Gjennom disse aktivitetene skaper vi undring og begeistring hos barna. Dette vekker nysgjerrigheten og stimulerer til motivasjon for ny kunnskap.

Barnets læring i 1. klasse deles inn i 7 kompetanseområder

Steinerpedagogikken har som hovedoppgave de første sju år av barnets liv å utvikle en basiskompetanse som fundament for hvordan barnet blir i stand til å motta intellektuell læring senere.

Å tilegne seg basiskompetanse er hovedmålet i 1. klasse.

- 1. Språkkompetanse øves gjennom** bevegelse, gjentakelse, kommunikasjon, klart og billedlig språk, menneskelige relasjoner og lek.
- 2. Kropps- og bevegelseskompetanse øves ved** bevegelse, iaktakelse, opplevelse, sanseerfaringer knyttet til egenbevegelse, enkelt arbeid sammen med voksne.
- 3. Fantasi- og kreativitetskompetanse øves gjennom** stimulerende lekemiljø, leker med materialer som stimulerer fantasien, eventyr og liknende. Eventyrene gjentas over tid for at barna skal forbinde seg med stoffet, og omsette det til lek. Barna får tid til å fordype seg i leken. **Leken er det viktigste verktøyet i barnas læring de 7 første årene.**
- 4. Etisk og moralsk kompetanse øves gjennom** forbilder, regler, hjelpsomhet, takknemlighet, å ta vare på hverandre og naturen, fortellinger som orienterer, men ikke moraliserer, å forberede og feire årstidsfester.
- 5. Sosial kompetanse øves gjennom** fellesskap, lek, struktur, regler, rytme, handling, å gi hverandre tid og rom.
- 6. Sans- og iakttakelseskompetanse øves gjennom** form, farge, lyd, tone, språk og naturmaterialer.
- 7. Motivasjon - og konsentrasjonskompetanse øves ved å** stimulere via forbilde og naturlig etterlikning, inspirere til interessante og stimulerende aktiviteter, gi mulighet til å kunne delta i arbeid sammen med voksne, gi mulighet til å oppleve tydelige arbeidsprosesser, gi opplevelse av regelmessige gjentakelser og rytme gjennom dagsrytme, ukerytme og årsrytme. Gi mulighet for regelmessig veksling mellom aktivitet og ro i løpet av dagen, gi mulighet til tid for indre ro.

HVA	HVORDAN	HVORFOR
RINGEN	<p>Elevene samles i en ring for å lære rim, regler, sanger og sangleker. Vi øver artikulasjon, koordinasjon og rytmeøvelser.</p> <p>I tillegg øver vi på ukedager, måneder, høyre og venstre. Dette øves over tid ved at elevene etterligner de voksne. Vi teller rytmisk fram og tilbake for å øve på tallrekken. Gjentakelsen er viktig for å øve opp hukommelsen, og elevene lærer med hele kroppen.</p>	<p>Øve på artikulasjon og konsentrasjon. Lære nye ord og uttrykk.</p> <p>Øve fin- og grovmotorisk koordinasjon.</p> <p>Finne en felles rytme og få en god gruppefølelse.</p>
FORTELLER-STOFF	<p>Eventyr er sentralt fortellerstoff i 1. klasse. Det samme eventyret fortelles i 1 uke. Elevene får bearbeide eventyrene gjennom dramatisering, lek, tegning og egne fortellinger.</p>	<p>Gi næring til barnas moralske fantasi. Skape indre bilder.</p> <p>Få kjennskap til kulturarven.</p> <p>Øve på konsentrasjon.</p>
LEK	<p>Elevene har to lengre perioder med lek hver dag, både ute og inne.</p>	<p>Lek er et hovedinstrument for læring i første sjuårsperiode, og er en arena for fysisk utfoldelse, sosial tilpasning og språklig dyktiggjøring. Leken er bearbeiding av erfaringer, eller etterlikninger.</p>
MALING	<p>Vi maler på våte ark med store pensler. Vi maler med primærfargene, og fargeopplevelsen er det sentrale i malestunden.</p>	<p>Se hva som skjer når farger møtes.</p> <p>Øve finmotorikk og konsentrasjon.</p> <p>Opplive glede ved å skape.</p>
REGNING	<p>Vi øver daglig tall og mengdeforståelse både rytmisk i ringen, gjennom eventyrene, under matlaging, i leken og på tur i skogen.</p>	<p>Få kjennskap til tallrekken fram til femti, få kjennskap til mengder, motsetninger, former og sortering.</p>
HÅNDVERK	<p>Elevene blir kjent med ulikt materiale og teknikker, bla. toving og spikking.</p>	<p>Øve finmotorikk og konsentrasjon.</p> <p>Opplive mestring gjennom det de lager.</p> <p>Bearbeide undervisningsstoffet.</p>

TEGNING	Tegnematerialer er til enhver tid tilgjengelig, slik at elevene kan skape og forme ut fra eget initiativ.	Elevene bearbeider lærestoff og egne erfaringer under tegnestunden. Øve konsentrasjon, motivasjon, kreativitet og finmotorikk.
FRILUFTSLIV	Gjennom turer i skog og mark opplever og sanser elevene årstidene på nært hold. Oppleve glede ved å være ute i naturen gjennom hele året.	Styrke klassen sosialt. Bli kjent med, respektere og sette pris på naturen.
HAGEARBEID	Vi sår frø, og planter ut om våren. Steller skolehagen og følger med på årstidenes variasjon i naturen og i skolehagen, aktivitetene følger årstidene.	Få kjennskap til «fra frø til plante», og erfare at vi kan spise det vi dyrker.
EURYTMI	Elevene skal lære å danne og holde en ring. De øver koordinasjon av hender og føtter på rytmisk grunnlag. Ved hjelp av eventyrbilder skal de eurytmistiske bevegelsene flettes stemningsfylt inn i en helhetlig opplevelse.	Bevisstgjøring gjennom rytmisk lek i forhold til rommet og andre.
MATLAGING	Vi prøver å lage mat hver dag og ingrediensene finner vi i skolehagen, fra jord til bord.	Lage noe til fellesskapet. Få et forhold til mengder og måleenheter. Nyte et godt måltid sammen med andre.

Lekens betydning

Lek kjennetegnes ved at det er en frivillig aktivitet. Den er ofte på licsom, og er uttrykk for fantasi.

Lysten til å leke kommer innenfra, og lekeprosessen er det viktige. Gjennom leken lærer og erfarer barn på en rekke områder, der sosialt samspill og kommunikasjon står særlig sentralt. Det er viktig for barn å oppleve at de mestrer sosialt samspill, noe som igjen vil

bidra til trygghet i klassen, og i ulike læresituasjoner. Trygghet er en forutsetning for læring, og lek bidrar til trygghet. I leken skapes utfordringer som gir verdifull erfaring, bla. gir leken mulighet til å bearbeide inntrykk.

Lek har derfor en svært viktig plass i 1. klasse, og vi gir tid, ro og rom til lek hver dag.

1.klassepedagogikk i Steinerskolen er førskolepedagogikk

6-åringen er på vei inn i en ny fase i livet, fra småbarn til skolebarn. 6-årsalderen blir av og til sammenliknet med en slags pubertet, fordi det både kroppslig og følelsesmessig skjer store forandringer. 6-åringen har et stort behov for å være i bevegelse.

I Steinerskolen er det førskolepedagogikk vi bruker i 1. klasse, for å gi det enkelte barn et godt utgangspunkt for videre skolegang, og utvikling til et fritt, selvstendig, kreativt og tenkende menneske.

Steinerpedagogikkens oppdrags- og læringsmål for denne aldersgruppen er:

Overordnet mål: å forstå det enkelte barns individualitet, og bringe det til fri og harmonisk utfoldelse i det sosiale liv.

Dette gjør vi ved å:

- ta hensyn til at hvert barn har kvaliteter som uttrykkes individuelt
- ta hensyn til at barnet i førskolealder har en særlig sensitivitet i sansningen, med begrenset mulighet til å sile inntrykkene
- ta hensyn til at barnet trenger rytmer i hverdagen
- ta hensyn til at barnet lærer mest gjennom etterlikning, forbilde og handling
- ta hensyn til at hver alder har noe typisk ved seg

I 1. klasse legger vi til rette for mye lek og varierte aktiviteter, faste rytmer, og øvelser for å møte barnets behov på dette alderstrinnet på en best mulig.